

Paskaidrojuma raksts par Apes novada pašvaldības budžetu 2018. gadam

Sociālekonomiskais pašvaldības raksturojums

Apes novads atrodas Vidzemes reģiona ziemeļaustrumos. Pēc teritorijas lieluma Apes novads ir astotais novads divdesmit piecu Vidzemes plānošanas reģionā ietilpstošo novadu vidū un aizņem 544,3 km². Savukārt pēc iedzīvotāju skaita tas ir piecpadsmitais apdzīvotākais Vidzemes plānošanas reģiona novads.

Apes novadā kopējais iedzīvotāju skaits 3684, kas reģistrēts uz 01.01.2018. Apes novada Dzimtsarakstu nodaļā - Apes pilsētā 927 un Apes pagastā 507, tātad ar kopējo skaitu Apes pilsētā un pagastā 1434, Gaujienas pagastā 909, Trapenes pagastā 711, Virešu pagastā 630 iedzīvotāji. Salīdzinājumā ar 2017. gada 1. janvāri iedzīvotāju skaits samazinājies kopumā par 71 cilvēku. Savukārt, iedzīvotāju īpatsvars darbības vecumā sastādīja 62%, kas tiek uzskatīti par teritorijas demogrāfisko un ekonomisko potenciālu, līdz darbības vecumam 14% un virs darbības vecuma 24% iedzīvotāji. Iedzīvotāju blīvums novadā – 6.75 iedz./km².

Apes novadā 2017.gadā piedzimuši 33 bērni (15 meitenes un 18 zēni). Dzimušo bērnu skaits Apes novada teritoriālajā iedalījumā ir šāds: Apes pilsētā un Apes pagastā – 15 bērni; Gaujienas pagastā – 8 bērni; Trapenes pagastā – 7 bērni; Virešu pagastā – 3 bērni.

2017.gadā miruši 57 Apes novada iedzīvotāji, Apes novada dzimtsarakstu nodaļā izsniegtas 39 miršanas apliecības, bet 18 gadījumos miršanas fakts reģistrēts citu novadu dzimtsarakstu nodaļās: Teritoriālo vienību dalījumā mirušo personu skaits: Apes pilsētā un Apes pagastā- 15; Gaujienas pagastā - 14; Trapenes pagastā -12; Virešu pagastā-16. Salīdzinājumā ar 2016. gadu, kad Apes novadā miruši 72 iedzīvotāji, 2017.gadā miršanas gadījumu skaits nedaudz samazinājies.

Apes novada dome pieņēmusi lēmumu 2018. gadā palielināt ģimenēm bērna piedzimšanas pabalstu pašvaldībā deklarētajiem jaundzimušajiem, ja tas iepriekš bija EUR75,-, tad tagad tie būs EUR 100,- (viens simts eiro), kā arī attīstījusi dažādus atbalsta veidus ģimenēm ar bērniem, daļēji sedzot ēdināšanas maksu izglītības iestādēs izglītojamiem, atbalstot daudz bērnu ģimenes un u.c.

Bezdarba līmenis Apes novadā uz 30.11.2017. bija 5.1%, rādītājs gada griezumā ir uzlabojies par 2%. Pēc NVA datiem uz 30.11.2017. reģistrēto bezdarbnieku skaits 108, to vidū vislielākais bezdarbnieku skaits ir vecumā no 40 līdz 59 gadiem – kopumā 63, bet divi bezdarbnieki ir vecuma grupā no 15 līdz 19 gadiem. Skatoties pēc izglītības līmeņa, visvairāk bezdarbnieki ir tieši ar profesionālo izglītību, kopā 43.

Teritorijas attīstības līmeņa indekss - 0,575 (pēc VRAA 2016.gada datiem), kas ierindo novadu 86. vietā starp 110 Latvijas novadu pašvaldībām. Šis rādītājs parāda attiecīgajā gadā teritorijas augstāku vai zemāku attīstību salīdzinājumā ar vidējo attīstības līmeni valstī, aprēķinā izmantojot sekojošus rādītājus: Ekonomiski aktīvo individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem, Bezdarba līmenis, %, Trūcīgo personu īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā, %, Kopējais noziedzīgo nodarījumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem, Dabiskās kustības saldo uz 1000 iedzīvotājiem, Ilgtermiņa migrācijas saldo uz 1000 iedzīvotājiem, Iedzīvotāju skaits virs darbības vecuma uz 1000 darbības vecuma iedzīvotājiem, Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju, euro.

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem vidējā bruto darba samaksa Apes novadā 2016. gadā bija EUR 550, bet vidējā bruto darba samaksa 2017. gada trīs ceturkšņos bija EUR 576.

Apes novadā uzņēmīgākie cilvēki ar savu neatlaidību virzās uz augstāku pievienotās vērtības saražoto gala produktu - reģistrētie nodokļu maksātāji, juridiskās personas un individuālie komersanti 2017. gadā kopskaitā ir 309, to vidū vislielākais skaits ir zemnieku saimniecības – 166, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību kopā 84, biedrības 28, individuālie komersanti – 11, individuālie uzņēmēji 10, budžeta iestādes – 5, nodibinājumi 2, draudzes – 2 un kooperatīvā sabiedrība – 1. Savukārt Apes novadā 2017.gadā reģistrētie nodokļu maksātāji fiziskas personas - saimnieciskās darbības veicēji pavisam kopā ir 292, visvairāk 241 ir saimnieciskās darbības veicējs, par 49 ir paziņotā (neregistrējamā) saimnieciskā darbība, savukārt informācija par patentmaksu ir 2 maksātājiem.

Apes novadā 2017. gadā jau otro gadu sekmīgi darbojas Valsts un pašvaldību vienotais klientu apkalpošanas centrs. Apes VPVKAC no 66 klientu centriem ieņem 39.vietu ar 42,9 sniegtajiem pakalpojumiem vidēji mēnesī 2017.gadā, kas attiecībā pret visu centra darbības laiku (41,1 sniegtie pakalpojumi vidēji mēnesī kopumā) nozīmē tikpat sniegto pakalpojumu ik dienu.

Apes novada pašvaldības 2018.gadam galvenās prioritātes –

- ES struktūrfondu apguve, to realizēšana:

Energoefektivitātes paaugstināšana pašvaldības kultūras iestādei - Apes tautas namam un bibliotēkai – Skolas ielā 4, Apē, Apes novadā;
Uzņēmējdarbības attīstībai nepieciešamās infrastruktūras nodrošināšanai Apes novadā;
Pašvaldības grants ceļu pārbūvei;
Aizsargājamo ainavu apvidus "Veclaircene" infrastruktūras uzlabošana antropogēnās slodzes mazināšanai un pieejamības nodrošināšanai;
Projekts "PROTI un DARI!";
Projekts "CHRISTA - Culture and Heritage for Responsible, Innovative and Sustainable Tourism Actions" (Dabas un kultūras mantojuma vērtību saglabāšana un aizsardzība, attīstot un veicinot inovatīvas, ilgtspējīgas un atbildīgas tūrisma stratēģijas);
Projekts "Erasmus+ projekts "Entrepreneurial Schools in Europe"" (Uzņēmējdarbība Eiropas skolās);
Projekts "Green Railway – Revitalization of former Narrow Gauge Railway lines through environmentally responsible tourism rout" (Zaļais Dzelzceļš" – bijušo dzelzceļa līniju pielāgošana videi draudzīgā tūrisma maršrutā);
Projekts "Encouraging cross-border cooperation in local food and handicraft sector in border areas-COOP Local (Pārrobežu sadarbības veicināšana vietējiem pārtikas produktu ražotājiem un amatniekiem pierobežā);
Projekts "Erasmus+ stratēģisko skolu sadarbību projekts "We are living together and we need each other. Social Emotional Learning" (SEL)" (Sociāli emocionālā mācīšanās);
Projekts "Nordplus Junior";
Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai;
Pasākumi vietējās sabiedrības veselības veicināšanai un slimību profilaksei Apes novadā;
Karjeras atbalsts vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs.

- Apes novada amatierkolektīvu dalība XXVI Vispārējos latviešu Dziesmu un XVI Deju svētkos;
- Latvijas valsts simtgades sarīkojumi Apes novadā;
- Apes pilsētas 90. gadadiena;
- Gaujienas tautas nama jumta nomaiņa;
- Apkures sistēmas pārbūve Dāvja Ozoliņa Apes vidusskolā;
- Pašvaldības darbinieku atalgojuma palielināšana – minimālās algas likmes palielinājums un darbinieku atalgojuma palielinājums līdz 5%.
- Apes pilsētā – trotuāra izveide no Pasta ielas līdz Turgus ielai, Stacijas ielas posma apstrāde ar pretputes materiālu;
- Bērnu rotaļu laukumu labiekārtošana Vidagā, Gaujienā un Apē.

Apes novada pašvaldības budžets izstrādāts, ievērojot "Likumu par budžetu un finanšu vadību" un likumu "Par pašvaldībām", kā arī citus likumus un Ministru kabineta noteikumus. Plānojot pašvaldības budžetu 2018.gadam, galvenā uzmanība tika vērsta, lai pašvaldības teritorijā nemazinātos pašvaldības sniegto pakalpojumu apjoms un kvalitāte un tiktu veikts ieguldījums kopējai teritorijas attīstībai, saskaņā ar Apes novada attīstības programma 2014. -2020. gadam.

Apes novada pašvaldības budžets 2018. gadam sastāv no pamatbudžeta un speciālā budžeta, ko veido attiecīgas ieņēmumu un izdevumu daļas. Pašvaldība ir ņēmusi vērā visu nozaru intereses un centusies sabalansēt pieejamos finanšu līdzekļus tā, lai nodrošinātu uzlabojumus sabiedrībai svarīgās jomās.

Skaitliskā informācija par budžeta ieņēmumiem un izdevumiem un budžeta klasifikācijai ir norādīta Apes novada domes saistošo noteikumu 1/2018 „Par Apes novada pašvaldības budžetu 2018.gadam” un 6 pielikumos.

1.Apes novada pašvaldības pamatbudžets

Ieņēmumi

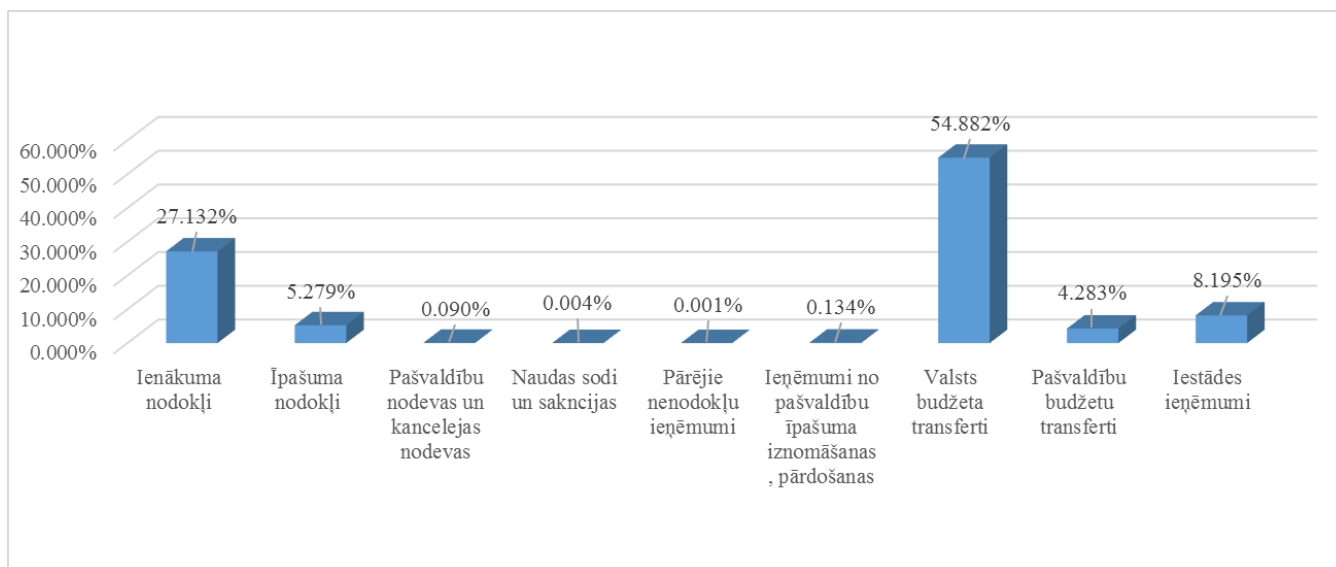
2018. gadā Apes novada pašvaldības pamatbudžeta ieņēmumi plānoti 5 243 317 EUR apmērā. Pašvaldības budžeta ieņēmumu palielinājums ir par 20 %, salīdzinot ar 2017.gada bāzes budžetā plānotajiem ieņēmumiem. Plānoto aktivitāšu īstenošanai novirzīts naudas līdzekļu atlikums uz 2018. gada sākumu 722 993 EUR apmērā.

Apes novada pašvaldības ieņēmumi veido nodokļu ieņēmumi, nenodokļu ieņēmumi (no uzņēmējdarbības, nodevām, sodiem un sankcijām), pārējie nenodokļu ieņēmumi (no pašvaldības īpašuma iznomāšanas, pārdošanas), ieņēmumi no iestāžu sniegtajiem maksas pakalpojumiem un citi

pašu ieņēmumi, kā arī transferti (mērķdotācijas, kas tiek saņemtas no atsevišķām ministrijām un pašvaldībām un paredzētas galvenokārt pedagogu darba samaksai, kā arī ES fondu finansēto projektu īstenošanai un pašvaldību maksājumiem par izglītības pakalpojumiem).

1.diagramma

Apes novada pašvaldības 2018. gada pamatbudžeta ieņēmumi

Ieņēmumu lielāko daļu sastāda transfertu ieņēmumi (ieņēmumi ko pašvaldība saņem no valsts vai citu pašvaldību budžetiem), kas 2018. gada budžetā sastāda 59% no kopējiem ieņēmumiem, kas ir par 30 procentiem vairāk nekā plānoti 2017.gadā. No transfertu ieņēmumiem, lielākie ieņēmumi ir valsts budžeta transferti 55 % no kopējiem ieņēmumiem.

Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda (turpmāk – PFIF) dotācija 2018. gadam plānota 943 980 EUR apmērā, tajā skaitā 2017. gada plāna neizpilde 26 642 EUR.

Apes novada pašvaldības pamatbudžeta ieņēmumi no nodokļiem plānoti EUR 1 711 412 apmērā.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) prognoze 2018. gadam ir 1 411 771 EUR, par EUR 349 EUR vairāk nekā 2017. gadā faktiski saņemts.

Nekustamā īpašuma nodokļa (NĪN) prognoze 2018. gadam par zemi - 205 000 EUR, par ēkām – 8 500 EUR, par mājokļiem un inženierbūvēm – 8 500 EUR.

Nenodokļu ieņēmumus 11 988 EUR apmērā veido valsts un pašvaldības nodevas, naudas sodi un sankcijas.

Maksas pakalpojumus un citus pašu ieņēmumus 429 693 EUR apmērā veido ieņēmumi no iestāžu sniegtajiem maksas pakalpojumiem un citi pašu ieņēmumi un ieņēmumi no vadošā partnera partneru grupas īstenojamiem Eiropas Savienības politiku instrumentu projektiem.

Pamatbudžeta ieņēmumi tika plānoti ievērojot piesardzības principu.

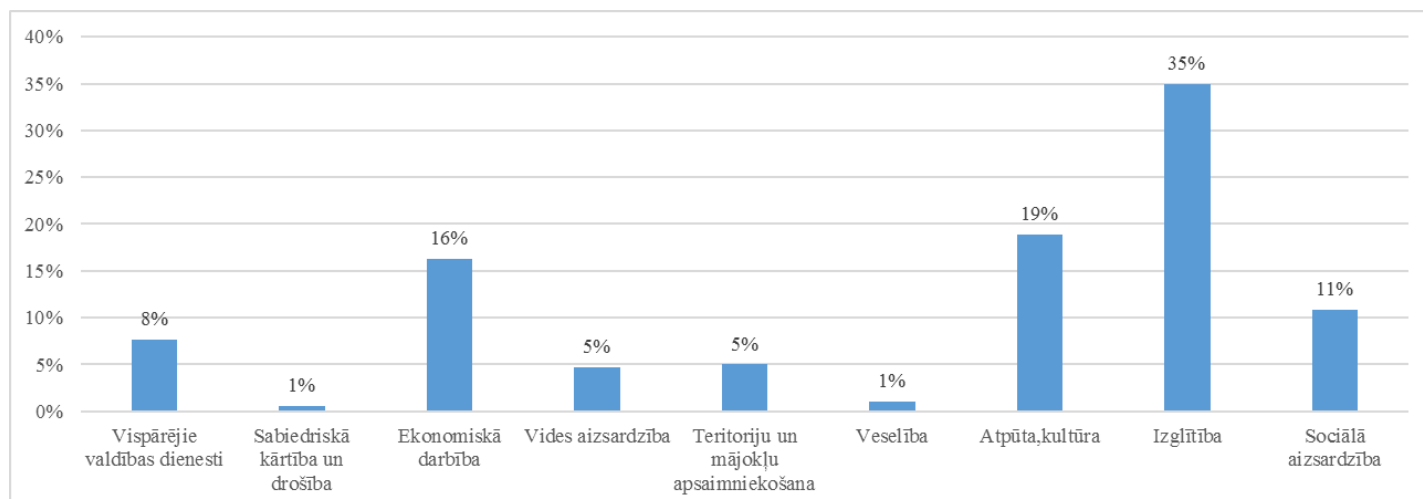
Izdevumi

2018. gadā Apes novada pašvaldības pamatbudžeta izdevumi plānoti 6 169 288 EUR apmērā (neieskaitot Valsts kases aizņēmumu pamatsummas atmaksas).

Salīdzinot ar 2017.gada budžetu, palielinājums ir par 25%. Visi pašvaldības plānotie kopējie izdevumi pēc savas ekonomiskās būtības iedalīti deviņās funkcionālajās kategorijās.

2.diagramma

Apes novada pašvaldības 2018. gada pamatbudžeta izdevumi atbilstoši funkcionālajām kategorijām

Pašvaldības pamatbudžeta izdevumu lielākā daļa ir **izglītības funkcijas nodrošināšanai** - paredzot 35 %, tas ir 2 159 577 EUR, no kopējiem plānotajiem izdevumiem, kas ir par 2% samazinājušies salīdzinot ar 2017. gada budžetu. Izglītībai valsts transferti plānoti 8 mēnešiem. Viens no lielākajiem ieguldījumiem plānots Dāvja Ozoliņa Apes vidusskolā - apkures sistēmas pārbūve par 60 000 EUR.

2017. gada 1. septembrī mācības Apes novada izglītības iestādēs uzsāka kopā 341 izglītojamais, no tiem 83 – internātskolā. Kā iepriekšējos gados, arī šajā mācību gadā bērniem iespējams apgūt visu pakāpju izglītību: Katra pagasta teritorijā un Apē piecgadīgos un sešgadīgos bērnus gaida pirmsskolas izglītības iestāde vai grupa. Mācības pirmajā klasē arī iespējams sākt iespējami tuvu savai dzīvesvietai Apē, Gaujienā, Trapenē un Vidagā. Apē šogad ir 10 pirmklasnieki, no kuriem trīs dodas uz skolu Vidagā, Gaujienā mācīties uzsāka deviņi bērni, bet Trapenē – seši. Trapenē kopš 2017. gada septembra mācības notiek līdz 6. klasei, Ojāra Vācieša Gaujienas pamatskola nodrošina pilnu pamatizglītības apguvi, bet Dāvja Ozoliņa Apes vidusskola dod iespēju iegūt vidējo izglītību. Šogad vidusskolas programmu apgūst 21 jaunieši.

Pašvaldības pamatbudžeta izdevuma viena no mazākajām jomām ir **veselībai** - 1 %, tas ir 66 115 EUR, kurā veselības aprūpes funkcijā tiek finansēta uzturēšanas izmaksas divām feldšeru punktu vietām Trapenes un Virešu pagastā.

Atpūtai, kultūrai un reliģijai plānoti 19 %, tas ir 1 161 972 izdevumi no kopējām plānotajām izmaksām. Šogad Apes novada amatierkolektīvi piedalīsies XXVI Vispārējos latviešu Dziesmu un XVI Deju svētkos, izdevumi tiek plānoti 12 615 EUR apmērā. Apes pilsētai 2018. gadā aprit 90 gadi, pilsētas svētku ietvaros paredzēts izlietot 10 000 EUR. Kā arī Apes tautas namam paredzēts ēkas energoefektivitātes paaugstināšanas projekts, kura realizācijas izmaksas plānojas 429 111 EUR un Gaujienas tautas nama ēkas jumta un bēniņu pārseguma atjaunošanai plānojas izdevumi 314 348 EUR apmērā.

Sociālai aizsardzībai plānoti 11%, tas ir 672 475 EUR, no kopējiem plānotajiem izdevumiem, kas ir par 10 % vairāk nekā plānoti 2017.gada budžetā. Pašvaldība arī 2018.gadā plāno realizēt finansiālu atbalstu vecākiem – bērna piedzimšanas pabalsta veidā. Sociālo pabalstu izmaksām plānoti 28 500 EUR. Ar 2018. gadu tiek centralizēta grāmatvedība Sociālās aprūpes centram "Trapene".

Teritoriju un mājokļu apsaimniekošanai plānojas 5 %, tas ir 308 745 EUR, no kopējiem plānotajiem izdevumiem. Ar 2018. gada 1. janvāri darbu sāk jauna Apes novada pašvaldības aģentūra "Komunālā saimniecība".

Vides aizsardzībai plānoti 5 %, tas ir 289 750 EUR, no kopējiem plānotajiem izdevumiem, kas ir 85% vairāk plānots nekā 2017.gada budžetā. Šogad plānots realizēt projektu Bormaņmuižas parka "Vidus" dīķa tīrīšanu un slūžu atjaunošana Trapenē", kopējās izmaksas 20 372 EUR un sadarbībā ar Alūksnes novada pašvaldību plānots realizēt projektu "Aizsargājamo ainavu apvidus "Veclaicene" infrastruktūras uzlabošana antropogēnās slodzes mazināšanai un pieejamības nodrošināšanai", kurā paredzēts 2018. gadā ieguldīt 231 700 EUR.

Ekonomiskajai darbībai plānoti 16 %, tas ir 1 002 326 EUR. Šogad tiks realizēts projekts "Uzņēmējdarbības attīstībai nepieciešamās infrastruktūrās" nodrošināšanai ar plānotajām kopējām izmaksām 639 845 EUR. Apes novada pašvaldības teritorijā ar deleģējuma līgumu būvvaldes funkciju nodrošina Smiltenes novads. 2018. gadam izdevumu transferti plānoti 8 000 EUR.

Sabiedriskajai kārtībai plānoti 1 %, tas ir 36 176 EUR. Apes novada pašvaldības teritorijā ar deleģējuma līgumu sabiedrisko kārtību nodrošina Smiltenes novada pašvaldības policija un Apes novada administratīvais inspektors.

Vispārējās valdības dienesti plānoti 8 %, tas ir 472 152 EUR, kas ir par 0.53 % palielinājušies salīdzinot ar 2017.gadu. Plānotais palielinājums ir saistīts ar speciālistu algu palielinājumu. Šajā sadaļā ietilpst izdevumi politiskās varas - novada domes deputāti un komisijas (iepirkuma, administratīvā, vides, dzīvokļu, atsavināšanas) un izpildvaras institūciju – administrācija, kanceleja, grāmatvedība, Valsts un pašvaldību vienotais klientu apkalpošanas centrs, dzimtsaraksti, Gaujienas, Trāpenes, Vīrešu pagastu pārvalžu darbība un ēku uzturēšana.

Plānoti izdevumi neparedzētiem gadījumiem 34 931 EUR.

2. Speciālais budžets (bez ziedojumiem un dāvinājumiem)

Apes novada pašvaldības speciālā budžeta ieņēmumi ietver īpašiem mērķiem iezīmētos līdzekļu avotus – dabas resursu nodoklis, mērķdotācija pašvaldības autoceļiem u.c.

Speciālā budžeta plānotie ieņēmumi 2018.gadā paredzēti 158 769 EUR apmērā, kas ir par 2% vairāk nekā 2017.gadā plānotie budžeta ieņēmumi. Dabas resursu nodoklis plānots 6% no kopējiem ieņēmumiem, bet valsts budžeta transferti (mērķdotācija pašvaldības autoceļiem) plānoti 94 % no kopējiem ieņēmumiem.

Plānoto izdevumu segšanai novirzīts naudas līdzekļu atlikums uz 2018. gada sākumu 66 218 EUR apmērā.

2018. gadā Apes novada pašvaldības speciālā budžeta izdevumi plānoti 212 451 EUR apmērā, no tiem Apes novada auto ceļu fondam 82 %, tas ir 173 431 EUR, vides aizsardzībai 18 %, tas ir 39 020 EUR.

3. Ziedojumi un dāvinājumi

2018. gadā Apes novada pašvaldības speciālā budžeta – ziedojumu un dāvinājumu ieņēmumi nav plānoti. Noteikto mērķu izdevumu segšanai novirzīts naudas līdzekļu atlikums uz 2018. gada sākumu 1 720 EUR apmērā.

4. Aizņēmumi un galvojumi

2018. gadā Apes novada pašvaldības aizņēmumu pamatsummu atmaksa ir 125 407 EUR. 2018. gadā tiek plānoti aizņēmumi:

- Gaujienas Tautas namam jumta un bēniņu pārseguma atjaunošanai par 314 348 EUR;
- Projektam "Uzņēmējdarbības attīstībai nepieciešamās infrastruktūrās nodrošināšanai" 150 945 EUR;
- Energoefektivitātes paaugstināšana pašvaldības kultūras iestādei - Apes tautas namam un bibliotēkai – Skolas ielā 4, Apē, Apes novadā;
- Projektam "Aizsargājamo ainavu apvidus "Veclaicene" infrastruktūras uzlabošana antropogēnās slodzes mazināšanai un pieejamības nodrošināšanai" 151 700 EUR.

Apes novada pašvaldība saistībās ir 3 galvojumi. 2018. gadā plānojās papildus galvot SIA "Alūksnes slimnīcas" modernizācija radioloģijas nodaļai. Saistības % no budžeta 2018.gadā plānotas ir 3.7 %.

2019. gadā Apes novada pašvaldības aizņēmumu pamatsummu atmaksa plānojās 488 416 EUR un procentu maksājumi 2 206 EUR. Galvojumu saistības plānojās 19 431 EUR.

2020. gadā Apes novada pašvaldības aizņēmumu pamatsummu atmaksa plānojās 211 854 EUR un procentu maksājumi 2 204 EUR. Galvojumu saistības plānojās 19 382 EUR.

5. Programma turpmākajiem 2 saimnieciskajiem gadiem

Turpmākajos divos saimnieciskajos gados lielākie ieguldījumi plānoti pašvaldības infrastruktūras uzlabošanai. Tāpat tiek plānoti līdzekļi sociālajai jomai, izglītības jomai, vides labiekārtošanai.

Līdzekļu izlietojums tiek plānots, lai sekmētu līdzsvarotu un ilgtspējīgu Apes novada attīstību, piesaistot investīcijas, kā arī sadarbojoties ar vietējiem iedzīvotājiem, uzņēmējiem un sabiedriskajām organizācijām. Plānotie un realizācijā esošie projekti 2019. - 2020. gadam :

- Bijušo dzelzceļa līniju pielāgošana videi draudzīgā tūrisma maršrutā - Green Railway;

- Pārrobežu sadarbība vietējā pārtikas un rokdarbu nozarēs - COOP Local”;
- Karjeras atbalsts vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs;
- Materiāltehniskās bāzes pilnveidošana Apes novada pašvaldības iestādēs;
- Tūrisma infrastruktūras attīstība Apes novadā;
- Ielu apgaismojuma izbūve Apes novadā;
- Pašvaldības ceļu un ielu infrastruktūras attīstība Apes novadā.

Apes novada domes priekšsēdētājs

Jānis LIBERTS